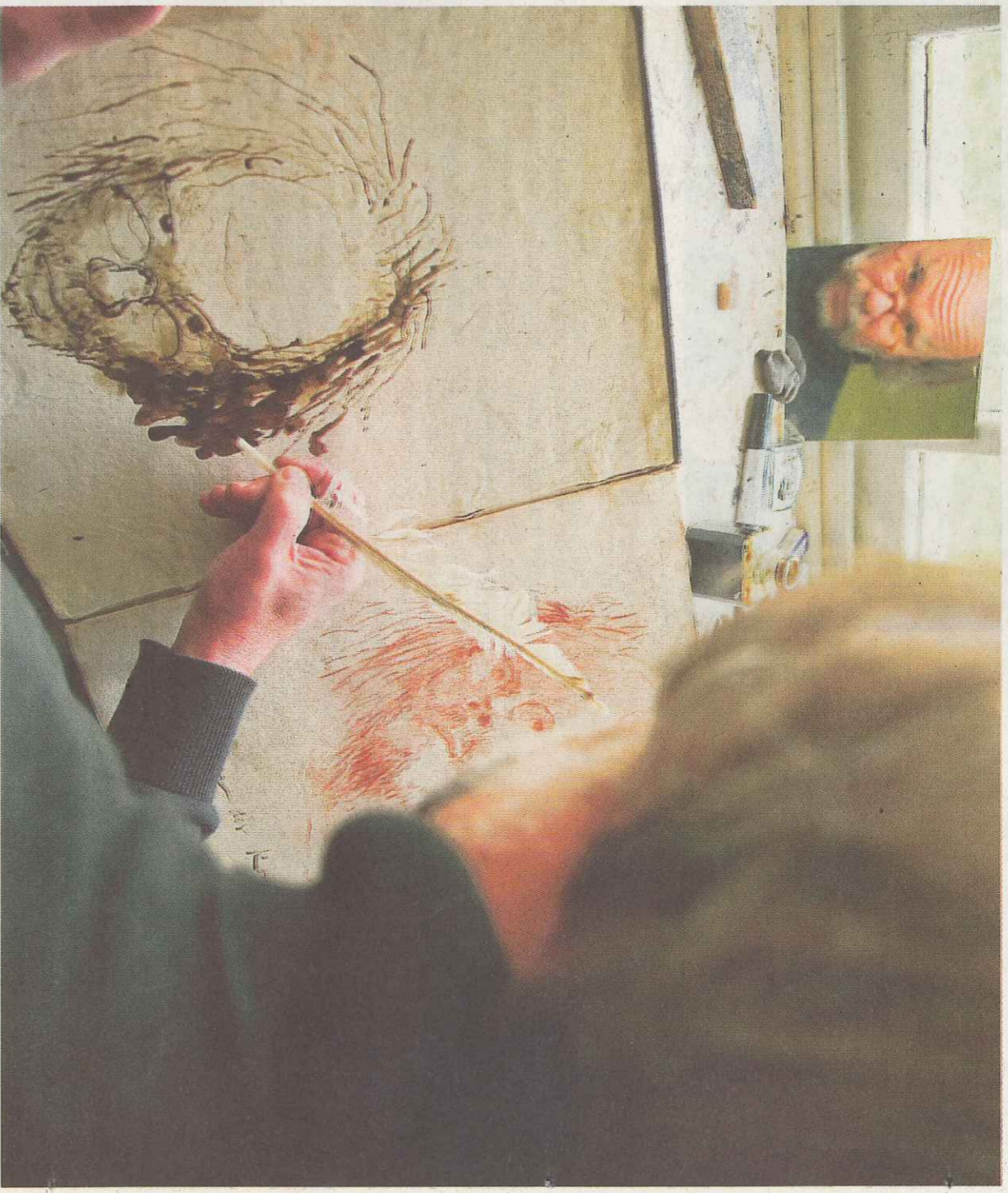

Jan van der Kooi tekent in 'konstboek'

Jan van der Kooi uit Burgum is bekend als schilder, maar hij is ook een bijzonder gedreven tekenaar. „Ik ben al 35 jaar iedere dag aan het tekenen. Daarzonder krijg ik gedragsproblemen. Een dag niet getekend, is een dag niet geleefd.”

SYTSE SINGELSMMA

Een gedeelte van zijn tekeningen maakt Van der Kooi in schetsboeken. Inmiddels heeft hij er al een dikke honderd vol getekend. „Daar ben ik ooit mee begonnen toen ik veertien of vijftien was en op de academie ben ik er mee doorgegaan. Eerst gewoon in Henaboeekjes, later in boeken die ik in Venetië speciaal liet binden. Tegenwoordig maakt een boekbindster uit Dokkum ze voor me.”

Jan van der Kooi tekent met ganzenveer een zelfportret in het 'konstboek' van koningin Christina.

FOTO LC | MARCEL VAN KAMMEN

Geen enkel schetsboek van Van der Kooi is gelijk. Formaat en dikte verschillen en ook de papiersoort varieert. Graag heeft hij dat er een paar gekleurde vellen in zitten of dat er dik papier in zit waarop hij studies in olieverf kan maken.

Zo wordt ieder boek iets bijzonders. Op dit moment is Van der Kooi echter bezig met een boek dat al zijn andere in bijzonderheid overtreft. Het is een boek waaraan een ongelooftijd verhaal verbonden is. Ooit behoorde het namelijk toe aan de Zweedse koningin Christina (1626-1689) die regeerde van 1632 tot 1654.

Christina was een buitengewoon erudiete vrouw die verschillende talen sprak en grote geleerden aan haar hof ontving. Zo was de filosoof René Descartes een poosje haar gast. Een speciale band had ze met Nederland. Ze noemde Higo de Groot uit haar bibliothe-caris te worden en kocht in ons land verschillende wetenschappelijke bibliotheken op.

Zo is ze waarschijnlijk ook in contact gekomen met de Delftse tapijtwever en kunstverzamelaar Pieter Spiering. Ze benoemde hem tot Zweeds ambassadeur in ons land en vroeg hem voor haar op te treden als privé-kunsthandelaar. In die hoedanigheid kocht Spiering voor haar in 1645 een collectie tekeningen van Italiaanse meesters. Daar zaten grote namen bij: Raphael, Michelangelo, Caravaggio, Guilio Romano, Titiiaan en Veronese. Daarnaast kocht Spiering nog een grote collectie tekeningen van de Nederlandse kunstenaar Hendrick Goltzius.

Naar de gewoonte van de tijd werden de tekeningen in 'Konstboeken' geplakt. Spiering kocht daartoe vijf grote albums die in zwart leer waren gebonden. Met de tekeningen er in geplakt werden die in 1651 naar Stockholm gestuurd.

In 1654 gaf Christina de Zweedse troon op, bekeerde zich tot het katholicisme en besloot de rest van haar leven in Rome door te brengen. Op de lijst van kunstvoorwerpen die ze daar mee naar toe nam staan de zwarte banden van Spiering nadrukkelijk vermeld.

Na de dood van Christina hadden de boeken met tekeningen verschillende eigenaren, tot ze in 1790 voor 10.000 gulden werden verkocht aan de Haarlemse verzamelaar Pieter Teyler. Die haalde de tekeningen er uit om ze goed verzorgd los op te bergen. Ze vormden nog steeds een van de hoogtepunten uit de collectie van Teylers Museum in Haarlem.

De boeken verdwenen daarna spoorloos en werden als verloren beschouwd, tot er een enkele jaren geleden in Haarlem werd ontdekt door de Zeeuwse antiquaar Theo Laurentius. Die heeft het inmiddels doorverkocht aan Jan van der Kooi.

Het 'Konstboek' heeft het kloeke formaat van 42 bij 31 centimeter. Aan de buitenkant is nog te zien dat het oorspronkelijk met groene linten dichtgebonden kon worden. Eenmaal opengeslagen komt de bijzonder geschiedenis van het boek aan het licht.

Er is nog precies te zien waar de tekeningen gezeten hebben. Ze waren met de vier hoeken vastgeplakt en het verwijderen is niet al te zachtzinnig gebeurd. Vaak zijn de hoekjes gewoon afgescheurd en in het album blijven zitten. „Deze stukjes papier zijn misschien wel van een tekening van Titiiaan geweest,” mijmert Van der Kooi.

Het is een vorm van hergebruik

Veel van de tekeningen zijn gemaakt met rood of zwart krijt. Dat heeft in het boek afdrucken van de originelen achter gelaten. „Als ik hier straks tekeningen in ga maken gunn ik misschien wel stof weg dat van een krijtje komt dat Michelangelo nog in handen heeft gehad,” veronderstelt Van der Kooi. Aan de hand van die achtergebleven resten is vast te stellen dat er in het boek zo'n 150 tekeningen gezeten hebben.

Voor hij zijn eerste tekeningen in het boek maakte heeft Jan van der Kooi eerst informatie ingewonnen bij deskundigen van onder meer het Rijksprentenkabinet, het Rembrandthuis en bij Teylers Museum. „Stel je voor dat ik

een grote kunsthistorische zonde zou begaan door er in te gaan tekenen. Maar die officiële musea hoefden het boek zelf niet en hadden er geen bezwaar tegen. Het is een vorm van hergebruik. We wonen in zeventiende-eeuwse huizen, waarom dan niet ook in een zeventiende-eeuws boek tekenen.”

Van der Kooi heeft inmiddels een paar zelfportretten in zijn 'konstboek' gemaakt en heeft ontdekt dat het papier heerlijk tekent. Hij is van plan heel zuinig met het boek om te spreken. „Soms ben ik een paar dagen bezig met het tekenen van zelfportretten. Dan kom je in een soort flow en dan voel je dat er een goede tekening aan zit te komen. Als ik dat gevoel krijg trakteer ik me zelf op een blad uit dit boek.”

Teylers Museum had geen belangstelling om het album zelf te verwerven, maar een delegatie van het museum is inmiddels wel in Burgum geweest om het te bestuderen. Daarbij is de afspraak gemaakt dat Van der Kooi binnenkort met zijn konstboek naar Haarlem zal komen. „En dan pakken zij de originelen er bij en gaan we passen om er achter te komen welke tekening waar gezeten heeft.”

En zo zullen dan de meesterwerken van Titiiaan, Rafael en Michelangelo tijdelijk herenigd worden met het album en met het eigen werk van Jan van der Kooi.